

Editorial

Η καλή νομοθέτηση ως πολιτική διαμόρφωσης αρχών και μέσων για τη βελτίωση της ποιότητας των ρυθμίσεων και των διαδικασιών παραγωγής τους έχει αναχθεί, τα τελευταία χρόνια, σε κεντρικό μέλημα των σύγχρονων έννομων τάξεων, μεταξύ των οποίων και της ελληνικής. Παρότι το ελληνικό Σύνταγμα δεν κάνει ρητή αναφορά στην έννοια της «καλής νομοθέτησης», η ορθολογική και ποιοτική νομοπαραγωγή αντιμετωπίζεται πλέον από τη θεωρία ως συνταγματικός σκοπός, ο οποίος συνδέεται με το κράτος δικαίου υπό τις ειδικότερες εκφάνσεις της ασφάλειας δικαίου και της διαφάνειας. Δεν είναι τυχαίο ότι, στην πρόταση συνταγματικής αναθεώρησης που παρουσίασε τον προηγούμενο μήνα η κυβερνητική πλειοψηφία, περιλαμβάνεται η τροποποίηση του άρθρου 73, παρ. 1, του Συντάγματος προς την κατεύθυνση της συνταγματικής κατοχύρωσης αρχών καλής νομοθέτησης, όπως της επαρκούς προνομοθετικής διαβούλευσης, της αξιολόγησης της εφαρμογής του νόμου και της λήψης μέτρων κωδικοποίησης της νομοθεσίας.

Σε μια έννομη τάξη που χαρακτηρίζεται από πολυνομία και κακονομία, το πρόταγμα για καλύτερη νομοθέτηση μοιάζει αυτονόητα θετικό. Ωστόσο, είναι απαραίτητο, κάθε φορά, να διασαφηνίζεται το περιεχόμενο της «καλής νομοθέτησης». Όπως κάθε θεσμική έννοια, η «καλή νομοθέτηση» δεν είναι ένας ουδέτερος τεχνικός όρος. Πρόκειται για μια σημασιολογική κατασκευή που, πίσω από τη ρητή προβολή ευφημιστικών επιδιώξεων, μπορεί συχνά να υπηρετεί στόχους άρρητους και προβληματικούς. Για παράδειγμα, η έμφαση στην ταχεία διαδικασία υιοθέτησης και στην αποτελεσματικότητα μιας ρύθμισης μπορεί να κρύβει μια διάθεση υπέρμετρης ανταγωνιστικότητας και μια πρόθεση αυταρχικής επιβολής της ρύθμισης αυτής.

Η σύνδεση της νομοθέτησης με μια εξειδικευμένη επιστημονική γνώση που βρίσκεται έξω από τον πολιτικό έλεγχο και, ενίοτε, έξω και από τη δημόσια σφαίρα ενέχει τον κίνδυνο της αποπολιτικοποίησης και του επικαθορισμού της νομοθετικής δραστηριότητας από μια τεχνοκρατική εξουσία πέραν των συνταγματικών εδραιωμένων εξουσιών. Για τον λόγο αυτόν, η επίκληση της επιστημονικής γνώσης, ως προϋπόθεσης της νομοπαραγωγής, οφείλει να γίνεται με διαφάνεια, ώστε να διασφαλίζονται οι κατάλληλες συνθήκες πολιτικής διαβούλευσης. Και μπορεί μεν η διάκριση μεταξύ πραγματολογικής και αξιολογικής διάστασης του νόμου να μην είναι στεγανή, με συνέπεια οι πραγματολογικές κρίσεις να έχουν αναπόφευκτες αξιολογικές προεκτάσεις, πλην όμως η δημοκρατική και η δικαιοκρατική αρχή επιτάσσουν η θέσπιση του νόμου να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος της νομοθετικής εξουσίας. Με άλλα λόγια, ως

ανάχωμα στην απειλή του νόμου από την τεχνοκρατική εξουσία, το αίτημα της φιλελεύθερης κοινωνίας για γενική και αφηρημένη ρύθμιση των κοινωνικών σχέσεων υπό τη σκέπη του νόμου, μεταλλάσσεται σε γενική απαίτηση για αιτιολογημένη ρύθμιση.

Ο Ν. Τράντας παρουσιάζει και αναλύει κριτικά την [Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 2026, με τίτλο «A Simpler, Clearer and Better Enforced EU Rulebook»](#). Όπως υπογραμμίζει ο συγγραφέας, η Ανακοίνωση αυτή δεν συνιστά μια απλή επικαιροποίηση της γνωστής ατζέντας της Επιτροπής για την καλύτερη νομοθέτηση (better regulation). Δεν εστιάζει μόνο σε θέματα βελτίωσης της νομοτεχνικής ποιότητας, μεγαλύτερης σαφήνειας των κειμένων ή καλύτερης πρόσβασης των πολιτών και των επιχειρήσεων στο ισχύον δίκαιο. Επιχειρεί κάτι ευρύτερο: να μετατοπίσει το κέντρο βάρους της «καλής νομοθέτησης» από την κλασική τριάδα «τεκμηρίωση - διαβούλευση - αξιολόγηση» προς μια νέα τριάδα «απλούστευση - ανταγωνιστικότητα - επιβολή».

Ο Τράντας υποστηρίζει ότι η συζήτηση που ανοίγει η παραπάνω Ανακοίνωση της Επιτροπής είναι σημαντική και για την Ελλάδα. Η εγχώρια πρόσληψη της «καλής νομοθέτησης» αρκείται, τις περισσότερες φορές, σε ζητήματα δομής, σαφήνειας, αξιολόγησης συνεπειών ρύθμισης και ψηφιοποίησης της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας. Αυτά είναι αναγκαία, αλλά δεν επαρκούν. Η ευρωπαϊκή συζήτηση δείχνει ότι η καλή νομοθέτηση δεν είναι απλώς ένα μεθοδολογικό εργαλείο, αλλά και ένα πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης γύρω από το τι θεωρείται περιττό βάρος, ποια συμφέροντα αξίζουν ταχύτερη διευκόλυνση, πόση συμμετοχή είναι «αρκετή», πότε οι επείγουσες περιστάσεις νομιμοποιούν παρεκκλίσεις και πόσο χώρο αφήνει η ενιαία αγορά σε εθνικές επιλογές υψηλότερης προστασίας.